

Sygn. akt V Ga 70/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział V Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Andrzej Znak (spr.)**

Sędziowie: SSO Zofia Wolna, SSR del. Paweł Ptak

Protokolant: Agnieszka Wójcik

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2017 roku w Częstochowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O.

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 13 października 2016 roku

sygn. akt VIII GC 225/16

1. oddała apelację.

2. zasądza od powódki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

Sygn. akt V Ga 70/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 października 2016 roku Sąd Rejonowy w Częstochowie w sprawie VIII GC 225/16 oddalił powództwo (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R. oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy wskazał, że strony, powód (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O. i pozwany (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R., są przedsiębiorcami. Powód powstał z przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną tj. Przedsiębiorstwo (...) w 2014 r., natomiast pozwany w 2015 roku z przekształcenia spółki cywilnej (...) prowadzonej przez T. W., M. Ł., M. W., J. Z.-Ś.. Poprzedników prawnych stron łączyła umowa konsorcjum z dnia 2 grudnia 2010 r., a także umowy o współpracy z dnia 22 września 2011 r. i 23 września 2011 r., na podstawie których N. K., odpowiedzialny za dokonanie rozliczeń pomiędzy członkami konsorcjum, obciążył (...) spółkę cywilną T. W., M. Ł., M. W., J. Ś. w R. następującymi notami księgowymi:

1) Nr (...) z dnia 31.01.2014 r. z tytułu straty na kwotę 10 662,29 zł,

- 2) Nr (...) z dnia 31.12.2013 r. z tytułu straty na kwotę 17 072,83 zł,
- 3) Nr (...) z dnia 30.11.2013 r. z tytułu straty na kwotę 4 526,48 zł,
- 4) Nr (...) z dnia 31.10.2013 r. z tytułu straty na kwotę 10 869,80 zł,
- 5) Nr (...) z dnia 30.09.2013 r. z tytułu straty na kwotę 6 332,08 zł,
- 6) Nr (...) z dnia 30.06.2013 r. z tytułu straty na kwotę 11 630,61 zł,
- 7) Nr (...) z dnia 31.08.2013 r. z tytułu należnego dochodu na kwotę 2 558,86 zł,
- 8) Nr (...) z dnia 31.05.2013 r. z tytułu należnego dochodu na kwotę 34 906,98 zł,
- 9) Nr (...) z dnia 30.04.2013 r. z tytułu należnego dochodu na kwotę 5 156,03 zł,
- 10) Nr (...) z dnia 31.03.2013 r. z tytułu należnego dochodu na kwotę 12 876,99 zł.

Poprzednik prawny pozwanego wystąpił z konsorcjum w marcu 2014 r. Pozwem skutecznie wniesionym do Sądu Rejonowego w Gliwicach w dniu 2 lutego 2014 r. powodowie T. W., M. Ł., M. W. i J. Ś. wniosli o zasądzenie od pozwanego N. K. na ich rzecz kwoty 51 602,87 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania, wskazując, że należność główna wynika z not księgowych nr (...). Nakazem zapłaty z dnia 10 marca 2014 r., sygn. akt VII GNc 557/14, Sąd Rejonowy w Gliwicach orzekł zgodnie z żądaniem pozwu. Pozwany N. K. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym podniósł zarzut potrącenia, wskazany środek zaskarżenia został jednak odrzucony przez Sąd. Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach nadał przedmiotowemu nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności. Umowa konsorcjum wygasła, zgodnie ze statuującą je umową, w październiku 2014 r. Pismem z dnia 15 października 2014 r. poprzednik prawny powoda poinformował poprzednika prawnego pozwanego o dokonaniu potrącenia (kompensaty) kwoty 51 602,87 zł, wynikającej z not księgowych wystawionych przez poprzednika pozwanego, oraz kwoty 63 166,29 zł, wynikającej z not księgowych wystawionych przez poprzednika powoda, do wysokości wierzytelności niższej. Przedsiębiorstwo (...) wskazało przy tym, że do zapłaty na jego rzecz pozostaje kwota 11 563,42 zł. Pismem z dnia 12 stycznia 2016 r., sygn. KM 18/16, komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Częstochowie T. K. zawiadomił powoda o wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Pismem z dnia 3 lutego 2016 r. powód wezwał pozwanego do złożenia wniosku o umorzenie w całości postępowania egzekucyjnego sygn. KM 18/16.

Sąd Rejonowy wskazał, że bezspornym było, iż pozwany dysponuje tytułem wykonawczym przeciwko powodowi, na podstawie, którego ten zobowiązany jest do zapłaty kwoty 51.602,87zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Niekwestionowanym było także to, iż strony były uczestnikami konsorcjum oraz umów o współpracę w oparciu, o które powód rozliczał pozostałych uczestników konsorcjum w ich udziale w zyskach i stratach, a także, iż wystawił noty księgowe dla pozwanego na łączną kwotę 51.602,87zł z tytułu udziału w zyskach i na kwotę 63.166,29zł z tytułu udziału w stratach.

Istota sporu, w ocenie Sądu Rejonowego, sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy powód może skutecznie powołać się na potrącenie kwoty 63.166,29zł z należnością wskazaną w tytule wykonawczym.

Sąd Rejonowy wskazał, że podziela w całości pogląd Sądu Najwyższego przedstawiony w powołanej uchwale z dnia 23 maja 2012 r., że zagadnienie dopuszczalności oparcia powództwa przeciwegzekucyjnego na zarzucie spełnienia świadczenia w przypadku, gdy zarzut ten nie został rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny nie należy rozpatrywać stosując wyłącznie wykładnię językową art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż jej wyniki podważałyby podstawowe zasady procesu cywilnego w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. Należy, co dokładnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w w/w uchwale, stosować wykładnię celowościową i funkcjonalną, według których zarzut spełnienia świadczenia jest dopuszczalny tylko wtedy, gdy ze względu na ustanowiony ustawą zakaz nie mógł być rozpoznany w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny. Jeżeli merytoryczne orzeczenie, a takim jest nakaz zapłaty zapadły także w postępowaniu upominawczym stanowiący tytuł

egzekucyjny (art. 777 § 1 k.p.c.), zapadło już po spełnieniu świadczenia przez dłużnika, to może on i powinien podnieść ten zarzut w sprzeciwie od tego orzeczenia. Oznacza to, iż fakt spełnienia przez powoda świadczenia mógł zostać w drugiej fazie postępowania upominawczego zbadany. Inna wykładnia prowadziłaby do absurdalnego wyniku z tego względu, że dłużnik, który w całości, bądź w części spełnił świadczenie, mógłby nie podejmować obrony w sprawie wszczętej pomimo tego przez wierzyciela i dopiero z takim zarzutem wystąpić wytaczając powództwo opozycyjne.

W przedmiotowej sprawie, jak wynikało z przesłuchania powoda, zarzut potrącenia był podniesiony w sprzeciwie, który następnie został odrzucony. Nierozpoznanie przez Sąd zarzutów nastąpiło na skutek zaniechania powoda. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu nie wniesiono skutecznie sprzeciwu ma skutki prawomocnego wyroku. Wskazać należy, że z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. W świetle powyższego skoro zarzut potrącenia nie był rozpoznany na skutek zaniechania powoda to nie zachodzi przypadek wskazany w art. 840§1 pkt 2 k.p.c. in fine tj. zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne. Zauważyć należało, iż wszystkie noty księgowe z tytułu strat wystawione zostały na przestrzeni czerwiec 2013 roku - styczeń 2014 roku a należności w nich określone stały się wymagalne odpowiednio w okresie od 15 lipca 2013 roku (nota 12/2013) do 14 marca 2014 roku (nota nr 2/2014), natomiast należności z tytułu dochodów stały się wymagalne na przestrzeni 15 kwietnia 2013 roku (nota nr 6/2013)- 15 września 2013 roku (nota nr 16/2013).

Potrącenie może być podstawą powództwa opozycyjnego, zdaniem Sądu Rejonowego, tylko wtedy gdy faza kompensacyjna rozpoczęła się po uprawomocnieniu się orzeczenia zasądzającej egzekwowaną należność. W takiej sytuacji bowiem na etapie rozpoznawania sprawy dłużnikowi nie przysługuje zarzut potrącenia. W przedmiotowej sprawie nie sposób stwierdzić, że zarzut potrącenia nie mógł być rozpoznany w sprawie ze względu na ustawowy zakaz. Żaden argument na przemawia za tym stanowiskiem. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynikało, że faza kompensacyjna istniała przed uprawomocnieniem się nakazu zapłaty. Co więcej, sam powód podniósł, że, będąc pozwanym w sprawie przed Sądem Rejonowym w Gliwicach, zgłosił zarzut potrącenia w sprzeciwie od nakazu zapłaty we wskazanym postępowaniu, jednak przedmiotowy sprzeciw został odrzucony. Nie zostało ustalone w postępowaniu dowodowym, z jakiego powodu sprzeciw został odrzucony, bez wątplenia była to jednak przyczyna natury formalnej, zgodnie z art. 504 § 1 k.p.c., wedle którego Sąd odrzuca sprzeciw wniesiony po upływie terminu lub z innych przyczyn niedopuszczalnych albo którego braków pozwany nie usunął w terminie. Ostatecznie nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności. W tym kontekście nie budzi wątpliwości Sądu, że powód w postępowaniu rozpoznawczym nie tylko miał możliwość, ale również chciał skorzystać z zarzutu potrącenia. Przy czym fakt, że Sąd Rejonowy w Gliwicach odrzucił sprzeciw powoda w niniejszym postępowaniu, obciąża właśnie powoda, który niewątpliwie mógł postąpić w taki sposób, by sprzeciw został rozpoznany. Tym samym, to powód jest odpowiedzialny przez swoje zachowanie, skutkujące postanowieniem o odrzuceniu sprzeciwu wydanym przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, o nierozpoznaniu merytorycznym przez Sąd zarzutu potrącenia.

Reasumując Sąd Rejonowy stwierdził, że wytaczając powództwo przeciwegzekucyjne powód nie mógł skutecznie powołać się na zarzut potrącenia. Prawomocne orzeczenie chronione jest bowiem powagą rzeczy osądzonej, która uniemożliwia podnoszenie zarzutów przeciwko jej treści w sytuacji gdy na skutek zaniechania pozwanego zarzut taki nie został zgłoszony i nie był przedmiotem badania Sądu. Wszystkie zarzuty podniesione przez powoda mogły być przez niego - jako pozwanego - podniesione w sprawie o zapłatę, a ich rozpoznawanie i ewentualne uwzględnienie w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym prowadziłyby do podważenia powagi rzeczy osądzonej wynikającej z prawomocnego wyroku.

W konsekwencji powyższego Sąd Instancji roszczenie powoda uznać należało za bezzasadne i na mocy art. 840 § 1 pkt. 2 k.p.c. a contrario oddalić je.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka zarzucając:

1. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, skutkujące odmową dopuszczenia dowodów z opinii biegłego pomimo, iż wniosek dowodowy dotyczył faktów mających istotne

znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, których ustalenie wymagało wiadomości specjalnych i wnioski ten nie był spóźniony.

b) art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez uznanie, iż powództwo opozycyjne nie może być oparte na zarzucie faktycznego spełnienia roszczenia (w postaci materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu złożonego już po uprawomocnieniu się tytułu egzekucyjnego) po wydaniu tytułu egzekucyjnego w sytuacji gdy w toku postępowania w przedmiocie wydania tytułu egzekucyjnego doszło do sprekludowania zarzutu potrącenia.

2. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez uznanie, iż powód mógł się powoływać na fakt spełnienia świadczenia w toku postępowania, w którym wydano przeciwko niemu prawomocny tytuł egzekucyjny, w sytuacji gdy materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu (a więc spełnienie świadczenia) nastąpiło po uprawomocnieniu się przywołanego orzeczenia) .

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania, za obie instancje, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego od pozwanego na jej rzecz.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna i jako taka nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela i uznaje za swoje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy, ponieważ ustalenia te znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, które to dowody Sąd ten ocenił w granicach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Nie ma podstaw do tego by zakwestionować przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę dowodów, bowiem nie można zarzucić temu Sądowi tego, iż ocena ta jest dowolna i przekracza granicę swobodnej oceny dowodów.

Należało podkreślić, iż sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi wówczas, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy dowodami zgromadzonymi w sprawie a konkluzją, do jakiej doszedł sąd na podstawie materiału dowodowego i obejmuje także wszystkie wypadki wadliwości wynikające z naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a więc także błędy popełnione przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego. (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 lipca 2008r., I ACa 432/08, LEX nr 499208).

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy starannie przeprowadził postępowanie dowodowe i dokonał prawidłowej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, zaś zarzuty apelującego mają jedynie charakter polemiczny w stosunku do ustaleń Sądu I instancji i stanowią kontynuację stanowiska pozwanego prezentowanego w trakcie postępowania przed Sądem I instancji.

Podkreślenia wymagało, że przedmiotem sporu w sprawach opartych o przepis art. 840 k.p.c. jest wykonalność tytułu wykonawczego. Powództwo to jednak nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym, ma ono na celu pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie podważenie treści orzeczenia sądowego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Zasadność roszczenia stwierdzonego orzeczeniem sądowym może być rozpatrywana tylko na podstawie zdarzeń, które nastąpiły po wydaniu orzeczenia sądowego, nie może więc być oparte na zarzutach poprzedzających wydanie tytułu egzekucyjnego.

Natomiast przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwarza możliwość zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Do zdarzeń takich należy zaliczyć spełnienie świadczenia, potrącenie, przedawnienie roszczenia, niemożność świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada. Omawiany przepis w odniesieniu do

orzeczeń sądowych wprowadza prekluzję co do zdarzeń zaszłych przed zamknięciem rozprawy, a zatem zanim jeszcze takie orzeczenie formalnie zostało wydane (zanim powstał tytuł egzekucyjny. Przykładowo, jeżeli pozwany w toku postępowania rozpoznawczego nie podniósł zarzutu przedawnienia (które już wówczas nastąpiło), to na okoliczność tę nie może się powoływać w uzasadnieniu powództwa opozycyjnego. W przypadku gdy tytułem wykonawczym jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo opozycyjne na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, lub na zarzucie spełnienia świadczenia, tylko jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne. W literaturze przyjmuje się, że w związku z aktualną treścią przepisu podstawą pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego orzeczenie sądowe nie mogą być takie okoliczności faktyczne, które zostały pominięte w postępowaniu rozpoznawczym jako spóźnione albo nie zostały w ogóle zgłoszone (vide: Olimpia Marcewicz, Komentarz aktualizowany do art. 840 k.p.c.)

W niniejszej sprawie powód w dniu 15 października 2014r. dokonał potrącenia swojej wierzytelności z wierzytelnością pozwanej. Złożenie oświadczenia o potrąceniu miało już miejsce po wydaniu tytułu wykonawczego. Jednakże, wbrew argumentacji skarżącego, nie było oparte na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, bowiem noty księgowe przedstawione przez powoda do potrącenia były wystawione w 2013r. a więc przed powstaniem tytułu wykonawczego. Zatem potrącenie było oparte na zdarzeniach, które nie powstały po wydaniu tytułu wykonawczego ale przed jego wydaniem. Ponadto jak wskazał powód na rozprawie w dniu 3 października 2016r. zarzut potrącenia został zgłoszony w postępowaniu, w których wydano tytuł wykonawczy ale sprzeciw został odrzucony (k. 104 akt). Prawidłowo zatem Sąd Rejonowy przyjął, że wytaczając powództwo przeciwegzekucyjne powód nie mógł skutecznie powołać się na zarzut potrącenia. Prawomocne orzeczenie chronione jest bowiem powagą rzeczy osądzonej, która uniemożliwia podnoszenie zarzutów przeciwko jej treści w sytuacji gdy na skutek zaniechania pozwanego w toczącym się postępowaniu zarzut taki nie został zgłoszony i nie był przedmiotem badania Sąd.

Zatem podniesione w tym zakresie zarzuty powoda dotyczące naruszenia przez Sąd I instancji art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługują na uwzględnienie.

Odnosnie zaś zarzutów naruszenia art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, skutkujące odmową dopuszczenia dowodów z opinii biegłego, to słusznie Sąd Rejonowy oddalił powyższy wniosek albowiem zakres jakiego on dotyczył nie była przedmiotem rozpoznania Sądu w niniejszej sprawie albowiem Sąd ten nie badał zasadności dokonanego potrącenia ani jego skuteczności. Sąd I instancji słusznie bowiem stanął na stanowisku, że podnoszony przez powoda zarzut dotyczący złożenia oświadczenia o potrąceniu w realiach niniejszej sprawy nie może być podstawą wytoczonego powództwa opozycyjnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i ją oddalił na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.